

tribut Pierre Vilar

Montserrat Tura

Exconsellera d'Interior (2003-2006) i de Justícia (2006-2010) de la Generalitat de Catalunya
montserrattura@gmail.com

Hi ha pocs historiadors que hagin influït decisivament en la manera d'interpretar la història d'un indret lluny d'on van néixer. Pierre Vilar (1906-2003), format a Montpeller i a París, observador de mirada especial, va viure la proclamació de la Segona República el 1931 a Barcelona. Durant la Segona Guerra Mundial, va aconseguir escriure, en papers aprofitats durant els dos anys de captiveri en camps nazis el que més tard publicaria amb el títol *Histoire de l'Espagne*. Enemic dels dogmes, es definia marxista però mai no va voler militar al poderós Partit Comunista Francès.

Quan jo anava adquirint volumetria de personeta, al meu pare li agradava ensenyar-me una Catalunya inexistent, desterrada pel franquisme. Era el seu país somiat, el que

hauria volgut que tinguéssim, però que en aquells anys era inexistent.

No podia llegar-me el seu país somiat, però intentava protegir-me de configurar en el meu cervell, si ho deixava a la informació oficial, l'artificialitat imposada per la dictadura, ja que era un greu risc que corriem les personetes al principi dels anys 1970.

Per aquesta raó, un dels pocs dies que vam viatjar junts a Barcelona em va portar a la llibreria Cinc d'Oros i va demanar un llibre en veu inusualment baixa. El llibre la *Histoire de l'Espagne* de Vilar. D'aquesta manera vaig aprendre a accedir als llibres prohibits en la nostra particular biblioteca d'Alexandria. L'amable personal de la llibreria ens va comunicar que la breu, però influent, versió de la història d'Espanya escrita per Pierre Vilar havia deixat de ser un llibre prohibit.

Aquest contemporani de Jean-Paul Sartre (1905-1980) i Paul Nizan (1905-1940), alumne d'Ernest Labrousse (1895-1988), amic de Pau Vila (1881-1980) i Pere Bosch i Gimpera (1891-1974) va descriure

Vilar ens ajuda de manera decisiva a estudiar objectivament la nostra identitat col·lectiva nacional i els elements que caracteritzen una organització que qualifica d'estat nació precoç

més que no pas cap altre historiador, «l'assoliment polític d'una consciència de grup mai és explicable en un moment de la història sense fonaments objectius». Res pot ser edificat sobre res. Aquesta va ser la seva lliçó.

Després vingueren *Catalunya dins l'Espanya moderna, Assaig sobre la Catalunya del segle XVIII, Introducció al vocabulari del anàlisi històric, La Guerra Civil espanyola...*

A mesura que el calendari em recorda que el temps s'acumula agraeixo a tots els qui despertaren la meua inquietud per aprendre i se'm fa massa breu l'encavalcament del seu temps i el meu. Pau Vila va deixar-me en el cervell la immensitat de lliçons sobre el comportament humà que viuen adherides al coneixement de la geografia i Pierre Vilar va adherir-hi els corredors d'activitat econòmica i els fenòmens socials per entendre el pòsit de la història.

Malgrat els seus orígens francesos, Vilar coneixia a la perfecció l'obra d'Antoni Rovira i Virgili (1882-1949), Ferran Valls (1888-1942), Ferran Soldevila (1894-1971) i Jaume Vicens

Vives (1910-1960). La reivindica i la complementa, i fent-ho ens ajuda de manera decisiva a estudiar objectivament la nostra identitat col·lectiva nacional i els elements que caracteritzen una organització que qualifica d'estat nació precoç.

És des del que va anomenar «història total», que utilitzant el rigor científic demostra que el comtat de Barcelona va desenvolupar una estructura econòmica, un esquema comercial, un pla de ports i ciutats, unes Corts, una Generalitat, i un servir al rei i servir-se del rei que el feien únic i avançat en l'època, ja que la situa com el naixement del que durant el franquisme va batejar «nació detestada pel règim».

Si Pierre Vilar va ser un historiador que metodològicament va fer un salt en la branca científica que dominava, si aquest anar 50 anys avançat al seu temps encara és vigent, cal rellegir-lo i demanar als qui no l'han llegit que es decideixin a fer-ho, sobretot si pretenen opinar sobre Catalunya.

Historie de l'Espagne Pierre Vilar

Presses universitaires de France
Paris, 1947

Publicada a la prestigiosa col·lecció «*Que sais-je?*», aquesta obra està lligada a la clandestinitat. El llibre té l'origen en les notes que Vilar recopila entre 1940 i 1945, quan va estar reclòs en diferents camps nazis. I a partir de 1960, amb la publicació de la primera traducció castellana — editada a París —, es va començar a distribuir clandestinament a l'interior de l'Estat espanyol. Un text breu que, com tots els «*Que sais-je?*», et permet aproximar-te per primera vegada a un tema. Potser per això, es va convertir en el manual de referència de la generació antifranquista que no va viure la República. ■